

Styrelsen för Eden skola
Skolgatan 10
243 30 HÖÖR

Genomförd kvalitetsgranskning i den fristående grundskolan Eden skola i Höör avseende lärares behörighet och användning efter utbildning

Innehåll

Syfte och genomförande
Beskrivning av verksamheten
Tidigare utbildningsinspektion
Skolinspektionens kvalitetsgranskning
Helhetsbedömning

Syfte och genomförande

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges förutsättningar för att genomföra förbättringar. Huvudsyftet är att granska hur lärare, rektorer och huvudmän tar sitt ansvar för undervisningens kvalitet, med fokus på elevernas kunskapsresultat.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighets analys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt görs ett urval av huvudmän och skolor som granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

I skollagen ställer staten krav på viktiga förutsättningar för att garantera utbildningens kvalitet och likvärdighet, bland annat krav på lärares utbildning. Tidigare studier har visat att lärares kompetens är en betydelsefull faktor för elevernas studieresultat, för att garantera eleverna en utbildning av god och jämbördig kvalitet och för en likvärdig bedömning och betygssättning. Ett flertal enkät- och registerstudier under senare år har dock visat att det är vanligt förekommande att lärare undervisar i ämnen och årskurser de saknar utbildning för. Skolinspektionen har därför valt att genomföra en kvalitetsgranskning med inriktning mot huvudmännens och skolornas insatser för att undervisningen i skolan ska bedrivas med lärare som har utbildning för den undervisning de huvudsakligen bedriver. Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats <http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning>.

Under perioden december 2008 till och med februari 2009 har Skolinspektionen genomfört en fördjupad uppföljning av de insatser som vidtagits av ett urval av de huvudmän och skolor där Skolverkets utbildningsinspektion tidigare har pekat på behov av för-

bättringar inom området lärares behörighet och utbildning. Totalt har 30 kommunala och fristående grundskolor i landet granskats.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en sammanfattande rapport, dels i rapporter/beslut med bedömningar för varje granskad skola, där Skolinspektionen bland annat tar ställning till om skolhuvudmannen uppfyller skolförfattningarnas krav. I de fall behov av åtgärder framkommit, ansvarar skolhuvudmannen för att åtgärder vidtas som syftar till förbättring.

Eden skola är en av de skolor som ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i denna rapport. Underlag till detta beslut består av dokument från huvudmannen och skolan, bland annat en enkät riktad till all undervisande personal på skolan, samt av information som samlats in vid intervjuer på skolan den 17 december 2008. I Eden skola genomfördes intervjuer med rektorn, tillika företrädare för skolhuvudmannen, och med lärarrepresentanter med ansvar för undervisning i olika årskurser och ämnen. Beslutet grundar sig även på annan information som finns inom Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Företrädare för huvudmannen och skolan har beretts möjlighet att sakgranska vad som framkommit vid granskningen. Ansvariga för kvalitetsgranskningen i Eden skola har varit undervisningsråden Helena Plantin och Martin Persson.

Beskrivning av verksamheten	
Eden skola	Antal elever
Grundskola	68

Källa: Uppgifter från Eden skola

Eden skola ligger i centrala Höör. Skolverket godkände Edens kristna skola i Höörs kommun som en fristående grundskola för årskurserna 1–3 genom beslut den 24 oktober 1996 (dnr 96:647). Därefter har Skolverket genom beslut år 1999 godkänt bedrivande av fristående förskoleklass (dnr 99:2098), samt år 2000 utökning av verksamheten avseende årskurserna 4–6 (dnr 99:1149). Huvudman för Eden skola är Eden skola Ekonomisk förening med organisationsnummer 769600-9039. Föreningens ändamål är enligt stadgarna att bedriva skolverksamhet samt förskole- och fritidshemsverksamhet i enlighet med Svenska kyrkans dopundervisning. Verksamheten vid Eden skola startade läsåret 1997 och omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6. Skolan har konfessionell inriktning och kulturprofil. De flesta eleverna är folkbokförda i Höörs kommun, men skolan har även elever från andra kommuner.

I skolans senaste kvalitetsredovisning (för läsåret 2007/08) redovisas elevernas måluppfyllelse i alla ämnen i samtliga årskurser. I årskurs 6 bedömdes i genomsnitt 95 procent av eleverna ha nått målen i samtliga ämnen. Andelen elever som nådde målen på de nationella ämnesproven för skolår 5 var samma läsår 73 procent, men andelen elever som nått målen i årskurs 5 i ämnena svenska, matematik och engelska bedömdes vid

läsårets slut vara 97, 87 respektive 91 procent.

Tidigare utbildningsinspektion

I samband med Skolverkets senaste inspektion av Eden skola år 2007 (dnr 54-2007:949), angav Skolverket i sitt beslut bland annat följande:

"Eleverna i Edens kristna skola ges kunskaper och färdigheter som till art och nivå motsvarar det offentliga skolväsendet. Skolan arbetar med utgångspunkt från målen i läroplanen och kursplanerna/.../Skolan följer upp elevernas kunskapsutveckling och de övergripande målen i läroplanen. Resultaten analyseras och används för att förbättra verksamheten. Kvalitetsredovisningen bör dock tydligare redovisa dessa analyser/.../Rektorn tar ett övergripande ansvar för att utveckla verksamheten mot utbildningsmålen/.../Skolan har förutsättningar i form av personal, läromedel och lokaler att kunna bedriva en verksamhet av god kvalitet, men bör fortsätta sina ansträngningar för att få lärare som har utbildning för de ämnen som de i huvudsak undervisar i."

Av Skolverkets skolrapport från denna inspektion framgår följande:

"Huvuddelen av lärarna på skolan har utbildning för den undervisning de bedriver. Inom ämnena slöjd, idrott, bild, musik samt hem- och konsumentkunskap bedrivs dock undervisningen av lärare utan pedagogisk utbildning inom ämnena. Skolan planerar att ge personal som saknar formell kompetens utbildning så att de blir behöriga. Skolan utannonserar dessa tjänster för att få behörig personal. Skolan har en önskan om att få kristen personal, men i valet mellan behörighet och den kristna tron är det behörigheten som anses viktigast. Enligt Skolverkets statistik är det 7,5 lärare per 100 elever vilket är i paritet med snittet för samtliga fristående skolor i Sverige, men något under snittet i Höörs kommun med 8,0 lärare per 100 elever. Inspektörerna bedömer att skolan bör fortsätta sina ansträngningar för att få lärare som har utbildning för de ämnen som de i huvudsak undervisar i. Kompetensutveckling av lärarna sker i form av enskild fortbildning och gemensamma kurser enligt Edens kompetensutvecklingsplan. En av de aktuella kurserna är utbildning i läs- och skrivsvårigheter i klassrummet med Specialpedagogiska institutet. Det finns en tydlig koppling mellan satsningarna och de identifierade utvecklingsområdena i kvalitetsredovisningen."

I beslutet angavs en brist som rörde skolans likabehandlingsplan och sex förbättringsområden, som utöver lärarnas utbildning rörde elevinflytande, allsidighet och saklighet i undervisningen, innehållet i utvecklingssamtalen, kvalitetsredovisningen och skolans arbete för att förebygga trakasserier och kränkningar. Skolan har vidtagit åtgärder med anledning av den påtalade bristen, som har följts upp av Skolverket i samband med s.k. tremånadersuppföljning efter inspektionen.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning

Skolhuvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen ska genomföras för att de lärande ska nå de nationella målen. I skollagen ställer staten dock krav på viktiga förutsättningar för att garantera utbildningens kvalitet och likvärdighet, bland annat krav på lärares behörighet, utbildning och kompetensutveckling.

Författningsstöd

Behörig att anställas som lärare, förskollärare eller fritidspedagog i det offentliga skolväsendet utan tidsbegränsning är enligt 2 kap. 4 § skollagen

1. den som har svensk lärarexamen, respektive barn- och ungdomspedagogisk examen som regeringen med stöd av 1 kap. 11 § högskolelagen (1992:1434) har meddelat föreskrifter om, eller motsvarande äldre utbildning, med huvudsaklig inriktning på den undervisning anställningen avser, eller
2. den som av Högskoleverket har fått ett behörighetsbevis enligt vad som föreskrivs i 4 a och 4 b §§.

Den som inte är behörig får ändå anställas utan tidsbegränsning, om det saknas behöriga sökande och om det finns särskilda skäl samt om den sökande har motsvarande kompetens för den undervisning som anställningen avser och det dessutom finns skäl att anta att den sökande är lämpad att sköta undervisningen. Sedan 2002 ska dessa bestämmelser även tillämpas av fristående skolor.

Enligt 9 kap. 2 § 6 punkten skollagen ska en fristående skola, vars utbildning ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som grundskolan ska förmedla godkännas, om skolan för undervisningen använder lärare, förskollärare, fritidspedagoger som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva, dock med undantag för fall då personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna. Ett godkännande enligt 2 § som har meddelats före ikraftträdandet av paragrafens nya lydelse (1 juli 2002) ska fortsätta att gälla till dess Statens skolinspektion beslutar om något annat. För sådana skolor ska villkoret i 2 § första stycket 6 inte tillämpas.

Enligt läroplanen för det offentliga skolväsendet, Lpo 94, 2.8, har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Statistik

Lärartätheten på Eden skola är 7,8 lärare per 100 elever enligt Skolverkets statistik för läsåret 2007/08 (rikssnittet är 8,3 lärare per 100 elever). Andelen lärare med pedagogisk högskoleutbildning på skolan är enligt Skolverkets statistik 73 procent, att jämföra med riksnittets 85 procent.

Av Skolinspektionens enkät framgår att av skolans undervisande personal har sju av 12 lärare ansvar för undervisning i ämnen och årskurser som de inte har utbildning för. I samtliga fall, förutom ett vikariat i årskurs 1-3, gäller detta undervisande personal i de praktisk-estetiska ämnena musik, idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap, bild och slöjd. I denna personalgrupp återfinns bland annat personal med annan pedagogisk högskoleutbildning och andra funktioner på skolan och/eller på fritidshemmet.

Anställning och användning av lärare

Enligt intervjuerna med rektorn, gör skolans begränsade storlek att det är svårt att hitta lärare som kan och vill arbeta endast ett fåtal timmar/vecka i de praktisk-estetiska ämnena. Skolan annonserar varje läsår efter utbildade lärare i dessa ämnen och skolans obehöriga lärare har antingen tidsbegränsade anställningar eller är tillsvidareanställda för andra arbetsuppgifter i skolan eller på fritidshemmet. Rektorn anser att i normalfallet ska skollagens bestämmelser följas, men på en liten skola är det inte alltid möjligt att kräva att alla lärare ska vara utbildade i samtliga ämnen, utan det kan också finnas andra faktorer som kan behöva vägas in vid anställning och användning av lärare. Enligt rektorn är kriterierna på en bra lärare att de tycker om barn, är duktiga pedagoger och att de besitter goda ämneskunskaper, i nu nämnd ordning. Rektorn befarar att ett införande av s.k. lärarlegitimation skulle kunna slå hårt mot små skolor. Skolan har vid ett tillfälle övervägt att tillsvidareanställa en duktig obehörig lärare med hänvisning till begreppet "särskilda skäl" i skollagen, och rektorn har tillsammans med styrelsen också undersökt möjligheterna till behörighetsgivande utbildning.

Rektorn har god kännedom om varje lärares utbildning. I styrelsen förs regelbundna diskussioner om lärarnas behörighet och hur lärarna ska användas. Bland annat har man diskuterat för- och nackdelar med att mentorena undervisar "sina" elever i fler ämnen och årskurser än vad lärarna har utbildning för. Mot bakgrund av skrivningarna i inspektionsrapporten, har skolan enligt rektorn valt att organisera undervisningen så att alla elever undervisas av lärare som med ämnesutbildning i svenska, engelska och matematik, SO och NO, även om det finns exempel på lärare som hellre hade velat undervisa i flera ämnen, även sådana de inte har i sin utbildning, för att få mer undervisningstid i en viss elevgrupp. Styrelsen och rektorn har dock hållit emot sådana önskemål och i samband med tjänstefördelningen hävdade skollagens krav på att använda lärare som har en utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Intervjuade lärare anser också att elevernas tillgång till undervisning av lärare med utbildning i ämnet är utgångspunkten för skolans tjänstefördelning. Lärarna önskar inför ett nytt läsår oftast att få undervisa enbart i de ämnen de har utbildning i, och rektorn, som vet vilken utbildning och kompetens lärarna har, tar hänsyn till detta. Lärarna arbetar i ett "ämneslärarsystem" från och med årskurs 1, genom att lärare med inriktning mot svenska/SO respektive matematik/NO har ansvar för undervisningen i sina ämnen. Någon av lärarna menar att det inte alltid går att urskilja när elever läser olika ämnen, eftersom undervisningen är ämnesintegrerad, främst för de yngsta eleverna. En utbildad småskollärare har ett särskilt ansvar för läsinläringen. För de praktisk-estetiska ämnena använder sig skolan av personal med god kompetens i dessa

ämnen, även om personalen inte har lärarutbildning för ämnet och årskursen. Även de allra yngsta eleverna på skolan har därmed flera lärare, vilket enligt intervjuerna med lärarna bedöms fungera bra.

Kompetensutveckling och kvalitetsarbete

Kompetensutveckling anordnas utifrån verksamhetens behov. Skolan har bland annat utnyttjat det s.k. Lärarlyftet för att ge en av de tillsvidareanställda lärarna utbildning motsvarande 15 högskolepoäng i engelska. En av skolans vikarierande lärare läser för närvarande till lärare. Övriga obehöriga lärare har erbjudits kompetensutveckling på olika sätt, bland annat genom olika kurser i de ämnen de undervisar.

Samtliga av skolans lärare beskrivs enligt intervjuerna som "målstyrda". De utgår från målen i läroplanen och kursplanerna och gör bedömningar utifrån dessa inför utvecklingssamtalen. I arbetet med att skriva omdömen om varje elevs kunskapsutveckling kan skolans obehöriga lärare få stöd både av skolans utbildade lärare och av skolledningen.

Skolans kvalitetsredovisning redovisar måluppfyllelsen i alla ämnen. Skolan har regelbunden kontakt med mottagande 7-9-skola, varifrån det inte har framförts några synpunkter på elevernas kunskaper och färdigheter när de börjar i årskurs 7. Intervjuade lärare och rektorn anser att skolan håller god kvalitet på sin undervisning. I skolans kvalitetsarbete finns exempel på att skolan sökt göra en koppling mellan elevers i vissa fall lägre måluppfyllelse i matematik och förutsättningarna i form av dessa elevers tillgång till utbildade lärare, bland annat mot bakgrund av täta lärarbyten. Detta uppges dock vara ett känsligt område, och enligt rektorn måste man vara försiktig så att inte enskilda lärare känner sig utpekade.

Helhetsbedömning

Nedan framgår Skolinspektionens helhetsbedömning efter genomförd kvalitetsgranskning med Skolinspektionens rekommendationer samt eventuella krav på åtgärder.

Av Skolinspektionens kvalitetsgranskning framgår att Eden skola strävar efter att såväl anställa som använda lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Skolan arbetar på ett bra sätt för att redan från de tidigaste årskurserna i så stor utsträckning som möjligt använda lärarna utifrån sin utbildning. Skolinspektionen förutsätter att skolan fortsätter sina ansträngningar när det gäller att förbättra lärarbehörigheten i de praktisk-estetiska ämnena. Kompetensutvecklingsinsatser erbjuds både tillsvidareanställda och visstidsanställda lärare. Skolan följer upp elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen och vidtar åtgärder i syfte att öka måluppfyllelsen. Skolan har i sitt kvalitetsarbete även i viss mån uppmärksammat verksamhetens förutsättningar, i form av bland annat tillgången till utbildade lärare. I skolans fortsatta kvalitetsarbete kan analys av måluppfyllelsen utvecklas ytterligare.

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson
Avdelningschef

Helena Plantin
Undervisningsråd

I ärendets handläggning har även undervisningsråd Martin Persson deltagit.

Kopia till:

Höörs kommun